

Література

1. Деркач А. А. Акмеология : учебное пособие / А. А. Деркач, В. Г. Зазыкин. – СПб. : Питер, 2003. – 256 с.
2. Гусева А. С. Оптимизация гуманитарно-технологического развития государственных служащих: теория, методология, практика / А. С. Гусева, А. А. Деркач. – М. : РАГС, 1997. – 157 с.
3. Кузьмина Н. В. (Головко-Гаршина) Предмет акмеологии / Н. В. Кузьмина (Головко-Гаршина). – [2-е изд. испр.]. – СПб. : Политехника, 2002. – 189 с.
4. Сибигатуллина Г. Р. Развивающие акмеологические технологии в системе совершенствования профессионального самосознания государственных служащих: дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.03 / Г. Р. Сибигатуллина. – М., 2007. – 222 с.
5. Князев А. М. Акмеологические технологии активного игрового обучения / А. М. Князев, И. В. Одинцова. – М. : РАГС, 2009. – 184 с.
6. Жуков Р. Ф. Введение в педагогику деловых игр / Р. Ф. Жуков // Интенсивные методы и технологии в обучении и профессиональном развитии личности, возможности, перспективы, проблемы риска : сб. науч. тр. – СПб. : Балтийская педагогическая академия, 2006. – С. 6–10.

Майборода А. О. Акмеологічні технології в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців служби цивільного захисту

Резюме. Аналізуються акмеологічні технології, що можна використовувати в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців служби цивільного захисту. Визначаються сутність, призначення, критерії. Окреслюються основні види акмеологічних технологій, умови та можливості їх застосування у вищому навчальному закладі.

Ключові слова: акме, акмеологія, акмеологічні технології, види акмеологічних технологій, професійна підготовка, критерії, умови використання акмеологічних технологій, вищий навчальний заклад.

Майборода А. А. Акмеологические технологии в процессе профессиональной подготовки будущих специалистов службы гражданской защиты

Резюме. Анализируются акмеологические технологии, которые можно использовать в процессе профессиональной подготовки будущих специалистов службы гражданской защиты. Определяется их суть, значение, предназначение, критерии. Выделяются основные виды акмеологических технологий, условия и возможности дальнейшего использования их в высшем учебном заведении.

Ключевые слова: акме, акмеология, акмеологические технологии, виды акмеологических технологий, профессиональная подготовка, критерии, условия использования акмеологических технологий, высшее учебное заведение.

Majboroda A. A. Acmeological technology in the training of future specialists Civil Protection

Summary. Analyzed acmeological technology that can be used in the process of training future specialists of Civil Defence. Determined by their nature, value, purpose, criteria. Highlights the main types of acmeological technology, conditions and opportunities to further their use in higher education.

Key words: Acme Psychology, acmeological technology, acmeological types of technology, training, criteria, terms of use acmeological technology, higher education.

УДК 378.147

Паржницький В. В.

ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ

Постановка проблеми. Сучасна система освіти України перебуває в стані інноваційного розвитку, а сам процес розвитку здійснюється на основі збереження та вдосконалення освітніх досягнень. Значущою особливістю сучасної системи професійної освіти є співіснування двох стратегій організації навчального процесу у ВНЗ – традиційної і інноваційної, остання з яких стимулює новаторські зміни як у педагогічній, так і у виробничій сфері. У зв'язку з цим спостерігається зростання дослідницького інтересу до вивчення та запровадження в навчальний процес виробничих та інноваційних інновацій, які сприяють більш ефективному формуванню фахових знань і вмінь майбутніх інженерів-педагогів.

Аналіз досліджень і публікацій. Ідеї гуманізації освіти розглядали в своїх працях О. Вишневський, О. Захаренко, В. Сухомлінський; розвиток пізнавальних інтересів та діяльності учнів – А. Алексюк, С. Бондар, В. Паламарчук, М. Палтишев, І. Підкасистий; ідеї розвивального навчання – Ф. Боданський, Г. Костюк, В. Рєпкін; технологію педагогіки співробітництва – М. Бухаркіна, М. Кларін, О. По-

лат, Н. Щуркова; проектну педагогіку – В. Загвязинський, О. Полат, О. Селіванова; інноваційну педагогіку – В. Безрукова, І. Дичківська, О. Ігнатович, А. Наїн, С. Поляков, В. Сластьонін, І. Якіманська. Однак, незважаючи на значну кількість наукових праць, присвячених різним аспектам інноваційних технологій в навчальному процесі, потребує подальшого дослідження застосування цих інновацій у підготовці фахівців інженерно-педагогічних спеціальностей.

Метою даної статті є визначення підходів до застосування в навчальний процес підготовки інженерів-педагогів у ВНЗ інноваційних технологій.

Виклад основного матеріалу. Поняття «інновація» має комплексне значення, оскільки складається з двох компонентів: самої ідеї та процесу її практичної реалізації. Інноваційність є однією з домінуючих тенденцій розвитку людства. Іноді інновацією вважають використання відомого із незначною модифікацією.

У педагогіці поняття «інновація» вживається у таких значеннях:

- форма організації інноваційної діяльності;
- сукупність нових професійних дій педагога, спрямованих на вирішення актуальних проблем виховання і навчання з позиції особистісно орієнтованої освіти;
- зміни в освітній практиці;
- комплексний процес створення нового практичного досвіду з галузі техніки, технологій, педагогіки, наукових досліджень;
- результат інноваційного процесу [1, с. 21].

Найбільш повне визначення цього поняття подано в енциклопедії освіти, де інновації в освіті розглядаються як «процес творення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій, у результаті яких підвищуються показники (рівні) досягнень структурних компонентів освіти, відбувається перехід системи до якісно іншого стану» [2, с. 387].

Основу і зміст інноваційних освітніх процесів становить інноваційна діяльність викладача вищого навчального закладу, сутність якої полягає у становленні педагогічного процесу, внесенні новоутворень у традиційну систему, що передбачає найвищий ступень педагогічної творчості.

До одного з видів інновацій відносяться сучасні педагогічні технології, що передбачають оновлення методик викладання та взаємодії у навчальному процесі та сама організації процесу навчання. Тобто педагогічні технології – це такі, які забезпечують перетворення педагогічного процесу на цілеспрямовану діяльність всіх його суб'єктів [2, с. 661].

При підготовці майбутніх інженерів-педагогів застосовується сукупність таких педагогічних технологій, які адекватно відображають основні ідеї гуманістичної педагогіки:

- навчання у співробітництві,
- навчальні ігри;
- проектну технологію.

Навчання у співробітництві передбачає навчання у малих групах, де сумісними зусиллями викладач і студенти, використовуючи різноманітні методи та засоби навчання вирішують дидактичні задачі. Саме дидактичні задачі, які виникають у відповідності з логікою навчального процесу, використаною концепцією та особистісною орієнтацією студентів, на думку О. Полат і М. Бухаркіної, визначають той чи інший вид співробітництва в малих групах, різні форми взаємодії, той або інший метод навчання [3, с. 116].

Сумісна діяльність студентів на заняттях є основою організації навчального процесу на всіх його етапах, до яких відносяться ознайомлення з новим навчальним матеріалом, формування орієнтовної основи, формування необхідних навичок, застосування отриманих знань, контроль рівня навченості.

Таким чином, навчання у співробітництві використовується перш за все для того, щоб забезпечити для кожного студента можливість засвоїти та осмислити зміст навчальної інформації, щоб кожен член групи мав можливість поповнити недостатні знання.

Особливого значення надається комплектуванню малих груп викладачем. Члени груп повинні мати різний інтелектуальний потенціал, різний рівень навченості.

Групам видається навчальне завдання, яке вирішується частково кожним членом групи так, щоб кожне наступне завдання виконувалось іншим студентом. Таким чином, змагаються не сильні і слабкі, а кожен з членів групи, виконуючи своє завдання, змагається сам з собою, зі своїм раніше досягнутим результатом. Позитивним моментом такої навчальної діяльності є те, що викладач організовує процес обговорення результатів роботи кожної групи, якщо завдання було однаковим для всіх груп.

Р. Джонсон і Д. Джонсон вказують на такі основні відмінності в роботі за методикою співробітництва від інших форм сумісної групової роботи: взаємозалежність членів групи; особистісна відповідальність кожного члена групи за успіхи своїх сокурсників; сумісна навчально-пізнавальна, творча ді-

яльність в групі; загальна оцінка роботи групи, що складається із оцінки форм спілкування студентів поряд з академічними оцінками результатів їх роботи [3, с. 132].

Існує декілька типів взаємозалежності учасників навчання у співробітництві, в тому числі залежність учасників від єдиної цілі, задачі, які ставляться перед групою і яких можна досягти лише в результаті сумісної діяльності; залежність від джерела інформації, коли кожен студент володіє лише часткою загальної інформації, необхідної для вирішення поставленої загальної задачі; залежність від єдиного для всіх навчального матеріалу (один текст, вправи, серія задач, лабораторна або практична робота); залежність від єдиного для всіх комплекту матеріально-технічного або дидактичного забезпечення, необхідного для виконання загального завдання; залежність від одного для всієї групи заохочення (або всі члени групи заохочуються однаково, або ніяк) [3, с. 133].

Отже, робота у співробітництві дозволяє майбутнім фахівцям глибше засвоїти проблему, що вивчається, забезпечує підтримку у пошуку раціональної ідеї, підвищує рівень комунікативних відносин, розвиває здатність до самооцінки своїх дій.

Наступною інноваційною технологією, що сприяє розвитку пізнавальної активності майбутніх інженерів-педагогів є *навчальна гра*, яка водночас є видом креативної діяльності. До педагогічних умов, які сприяють розвитку ігрової креативної діяльності, Н. Кудикіна віднесла такі: формування пізнавальних інтересів майбутніх фахівців; збагачення їх знаннями, які опосередковано визначають зміст дидактичної гри; вплив на формування процесуально-операційного компоненту в сфері уявних і реальних взаємовідносин учасників гри; навчання правил колективної гри; сприяння реалізації повноцінних контрольних-оціночних дій; нейтралізація негативного виховного впливу соціального середовища; забезпечення особистісно орієнтованого підходу до навчання; створення розвивально-виховного і матеріального ігрового середовища [2, с. 140].

Дидактична гра займає важливе місце в навчальному процесі, оскільки вона не тільки активізує пізнавальну активність майбутніх інженерів-педагогів, але й виконує ряд інших функцій: стимулює та розвиває технічне й технологічне мислення, тренує пам'ять, допомагає розвивати увагу, комунікативні здібності тощо.

З методичної точки зору дидактична гра має стійку структуру, яка містить цілеполягання, мотиваційну діяльність, проектування структури і змісту гри, управління процесом гри, аналіз результатів ігрової діяльності. Ігрова форма навчальних занять реалізується за допомогою ігрових прийомів і ситуацій за такими напрямками:

- навчальна проблема ставиться перед студентами у вигляді ігрового завдання;
- навчальний матеріал використовується в якості засобу гри;
- організація гри забезпечує вирішення теоретичних і практичних завдань у вигляді розробки технологічних процесів, опорних схем, обґрунтування вибору інструментів, пристроїв, обладнання;
- створення позитивного емоційного настрою в процесі гри;
- організація колективної навчальної діяльності під керівництвом педагога.

З огляду на це застосування дидактичних ігор носить продуктивний характер, який виражається в імітації соціально значимих відношень між учасниками гри, в умінні застосовувати набуті знання та практичні вміння в різних ситуаціях.

Проектна технологія є сумісною діяльністю викладача і студентів, яка спрямована на пошук вирішення поставленої проблеми. Завдяки проектній технології навчальну проблему розглядають з усіх точок зору, застосовуючи набуті знання і додаткову інформацію із різних галузей для отримання реального продукту професійної діяльності. Ця технологія в силу своєї комплексності, проблемної спрямованості, орієнтації на сумісну групову роботу забезпечує вирішення важливих і складних дидактичних задач [3, с. 198]. Проектна технологія завжди передбачає наявність проблеми професійно значущої для майбутнього фахівця, а тому досягнення проектної мети здійснюється через детальну розробку проблеми, що завершується реальним практичним результатом. Ефективна робота над проектом забезпечується завдяки узгодженій роботі в команді, де учасники проекту по черзі виконують то роль лідера, який відповідає за успіх всього проекту, то роль виконавця, який вміє слухати партнерів по команді, розглядати альтернативні точки зору, виконувати доручені йому завдання.

Окрім формування професійних компетентностей, пов'язаних з розробкою проекту, дана технологія дозволяє паралельно з цим формувати і необхідні соціальні компетентності для розвитку культури спілкування в команді, організації сумісної діяльності над проектом, що вимагає під час його розробки виходу за межі свого вузького соціуму. В процесі розробки проекту виникає необхідність виконувати додаткові дослідження, які вимагають застосування експериментальних та порівняльно-співставляючих методів. А тому застосування проектної технології передбачає формування у майбутніх інженерів-педагогів таких інтелектуальних умінь, як аналіз, синтез, прогнозування, пошук інформації, мисленнєвий експеримент, оцінювання якості отриманих результатів тощо.

Діяльність студентів у вирішенні навчальних проектів складається з таких етапів:

- *пошукового*, що заключається у постановці проблеми, вибору теми проекту, знаходження та вивчення необхідної інформації;
- *конструкторського* етапу, який передбачає пошук оптимальних шляхів вирішення задач, здійснення економічного оцінювання проекту, розроблення необхідної технологічної документації;
- *технологічного* етапу, що забезпечує практичну реалізацію ідеї проекту (вибір матеріалів, обладнання, робочих та контрольно-вимірювальних інструментів), виконання запланованих технологічних операцій, внесення коректив в конструкторську та технологічну діяльність;
- *рефлексивного* етапу, який забезпечує оцінювання студентами своєї діяльності в розробці проекту, можливостей та результатів досягнення поставлених задач;
- *заключного* етапу, в процесі якого аналізуються результати проекту та оцінюється його якість.

Отже, досвід застосування проектної технології навчання показав, що ефективність її використання в освітньому процесі ВНЗ обумовлена тим, що вона поєднує в собі, крім проектної і навчальної, дослідницьку, конструктивну, творчу, організаційну, комунікативну й оціночну діяльність.

Висновки. Таким чином, застосування комплексу інноваційних технологій навчання здійснюється як теоретична, так і практична підготовка студентів, формуються вміння практичного застосування знань з різноманітних галузей науки та техніки, розвивається творче мислення і професійна мобільність студентів. Активна участь в різних видах діяльності, опанування широким колом знань, умінь, навичок, ціннісних орієнтацій і комунікативних відносин дозволяє майбутнім інженерам-педагогам отримати певний життєвий досвід, який полегшить їм в майбутньому ефективно і раціонально організувати свою професійну діяльність.

Література

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навчальний посібник / І. М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.
2. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; [гол. ред. В. І. Кремень]. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
3. Полат Е. С. Современные педагогические и информационные технологии в системе образования : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Е. С. Полат, М. Ю. Бухаркина. – [2-е изд., стер.]. – М. : Издательский центр «Академия», 2002. – 368 с.

Паржницький В. В. Застосування інноваційних технологій в процесі підготовки майбутніх інженерів-педагогів

Резюме. У статті розглянуто методичні підходи до застосування у процесі підготовки майбутніх інженерів-педагогів інноваційних педагогічних технологій (навчання у співробітництві, навчальні ігри, проектні технології).

Ключові слова: інженер-педагог, педагогічні технології, навчання у співробітництві, дидактичні ігри, проектна технологія.

Parjnitckiy V. V. Использование инновационных технологий в процессе подготовки будущих инженеров-педагогов

Резюме. В статье рассмотрены методические подходы к применению в процессе подготовки будущих инженеров-педагогов инновационных педагогических технологий (обучение в сотрудничестве, учебные игры, проектные технологии).

Ключевые слова: инженер-педагог, педагогические технологии, обучение в сотрудничестве, дидактические игры, проектная технология.

Parjnitckiy V. V. The use of innovative technologies in the training of future engineer-teachers

Summary. The article considers the methodological approaches for use in the preparation of future engineers and educators innovative teaching technologies (collaborative learning, learning games, design technology).

Key words: engineer-teachers, pedagogical technology, cooperative learning, educational games, design technology.